

16.12.2021

HAAPAVESI

Paloperä arkeologinen inventointi

Tilaaaja:
Fingrid Oyj

Heilu Oy
Teemu Tiainen

Sisällysluettelo

1. Kartat.....	4
2. Johdanto	8
3. Perustietoa tutkimusalueesta.....	8
4. Inventointityö	9
5. Tulokset.....	10
6. Kiinteä muinaisjäännös (uusi kohde*).....	11
6.1 Isovuori*	11
7. Lähteet.....	13
Liite	13
Maastossa jalkaisin kuljetut alueet.....	13

Karttaluettelo

Kartta 1. Inventointialueen lähestymiskartta.	3
Kartta 2. Yleiskartta inventointialueesta.	4
Kartta 3. Ote MML:n korkeusmallista (vinovalovarjoste)	5
Kartta 4. Ote vuoden 1870 pitäjänkartasta.....	6
Kartta 5. Ote vuoden 1955 peruskartasta.	7

Kannen kuva: alueen länsiosasta tavattu tervahauta (raportin kohde 1 Isovuori). Kuvattu kohti pohjoisluodetta.

Taustakarttoina Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 11-12/2021 aineistoa, ellei toisin mainita. Koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000. Valokuvat: T. Tiainen

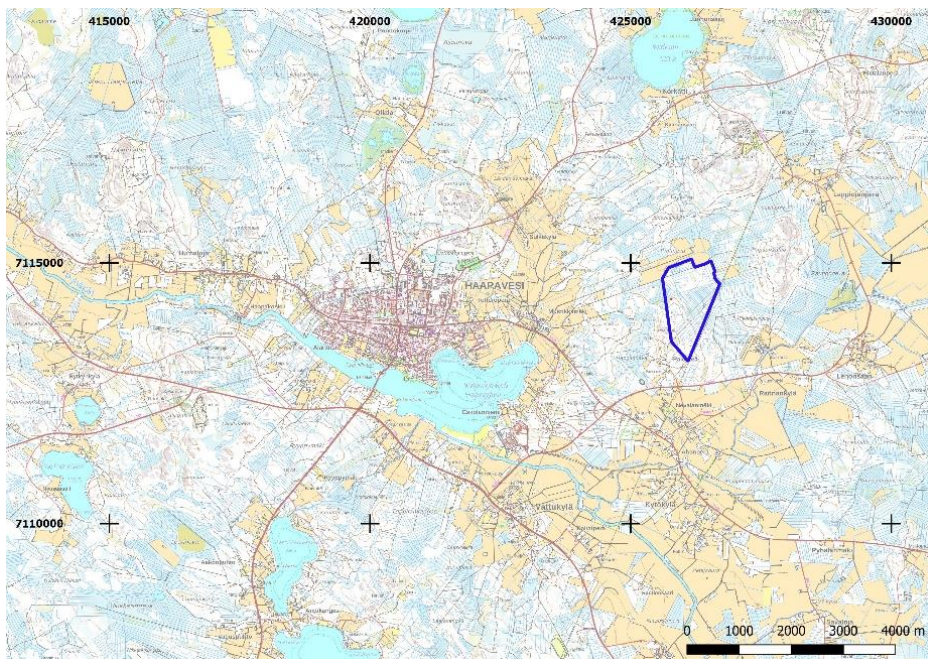
HAAPAVESI Paloperä, arkeologinen inventointi

Tiivistelmä & arkistotiedot

Fingrid Oyj on selvittämässä mahdollisen sähköasemanpaikan sijoittumista Haapaveden Paloperälle. Oulun museo- ja tiedekeskus Luuppi edellytti hankkeesta antamassaan lausunnossaan paikalla tehtäväksi arkeologisen inventoinnin osana selvitystyötä. Alueen arkeologisesta inventoinnista vastasi Heilu Oy / Teemu Tiainen.

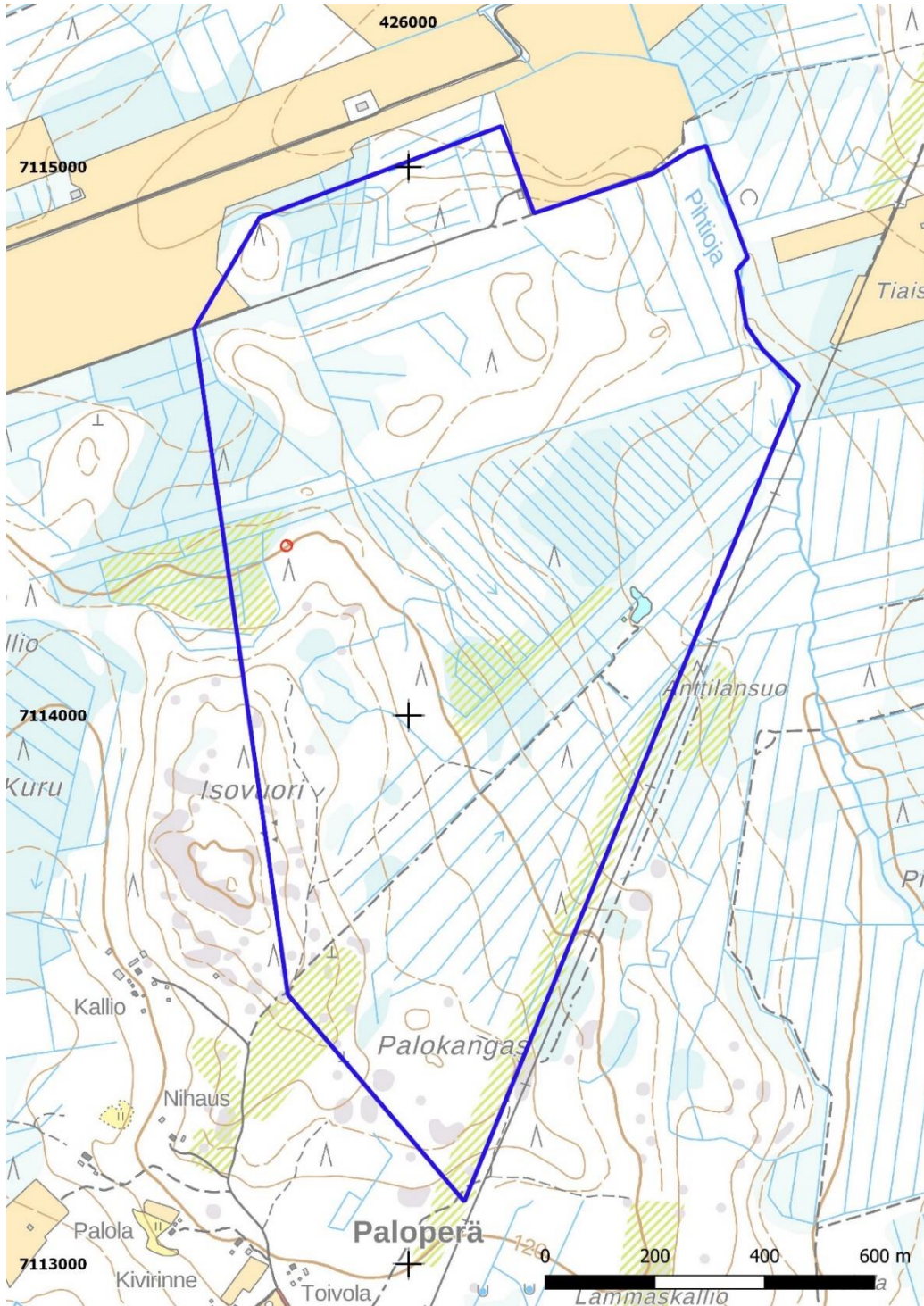
Inventoidulta alueelta ei tunnettu entuudestaan muinaisjäännöskohteita. Maastotöiden yhteydessä alueen länsiosasta, Isovuoren pohjoispuolelta, löydettiin tervahaudan jäännökset. Kohde on historialliseen aikaan ajoittuva kiinteä muinaisjäännös.

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuslaitos:	Heilu Oy
Tutkimuksen tekijä:	FM Teemu Tiainen
Kenttätöaika:	18.11.2021
Tutkimuksen tilaaja:	Fingrid Oyj
Alueelle sijoittuneet aiemmat tutkimukset:	Ei tiedossa

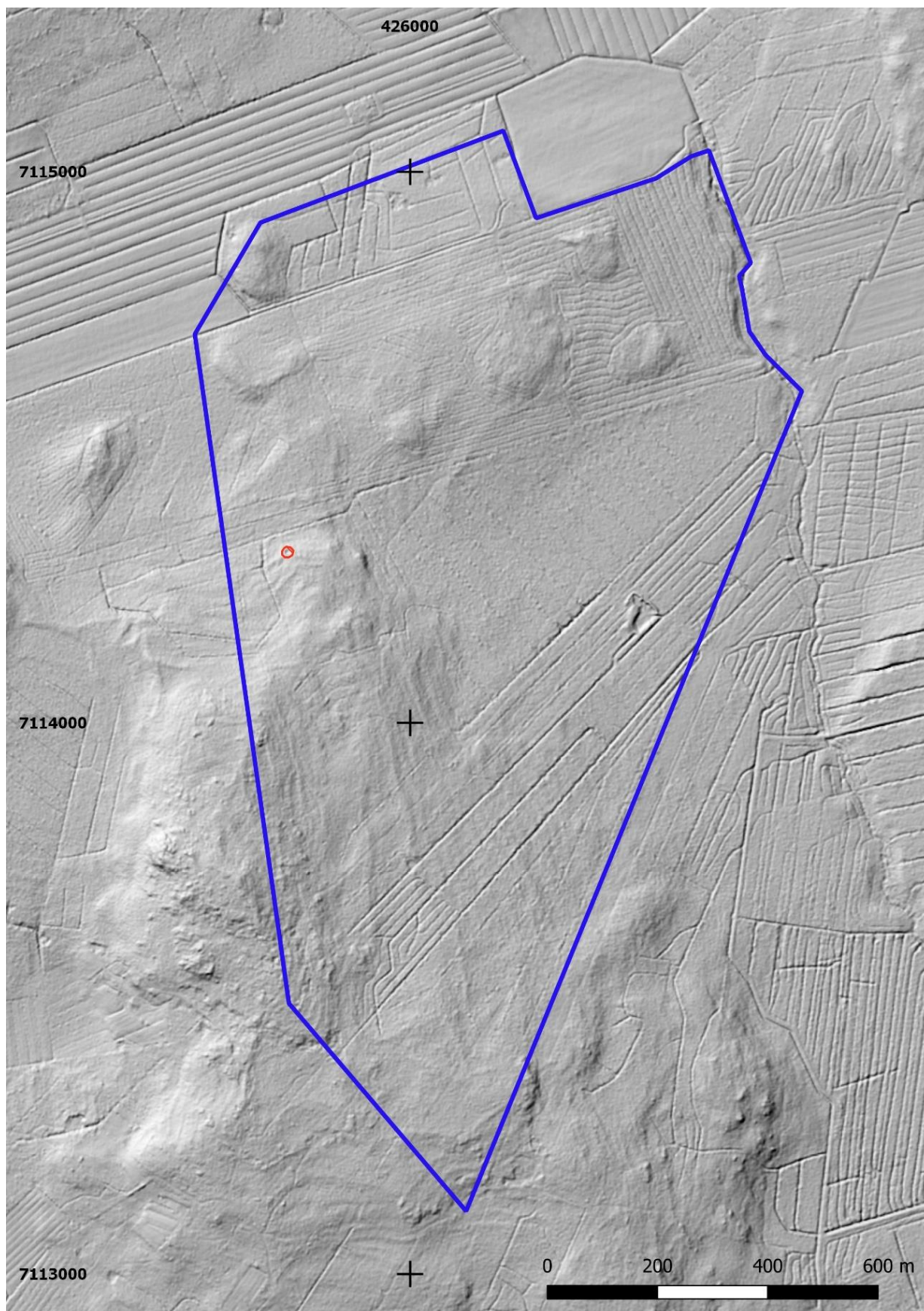

Kartta 1. Inventointialueen lähestymiskartta. Sinisellä rajattu inventointialue sijoittuu Haapaveden keskustan itäpuolelle.

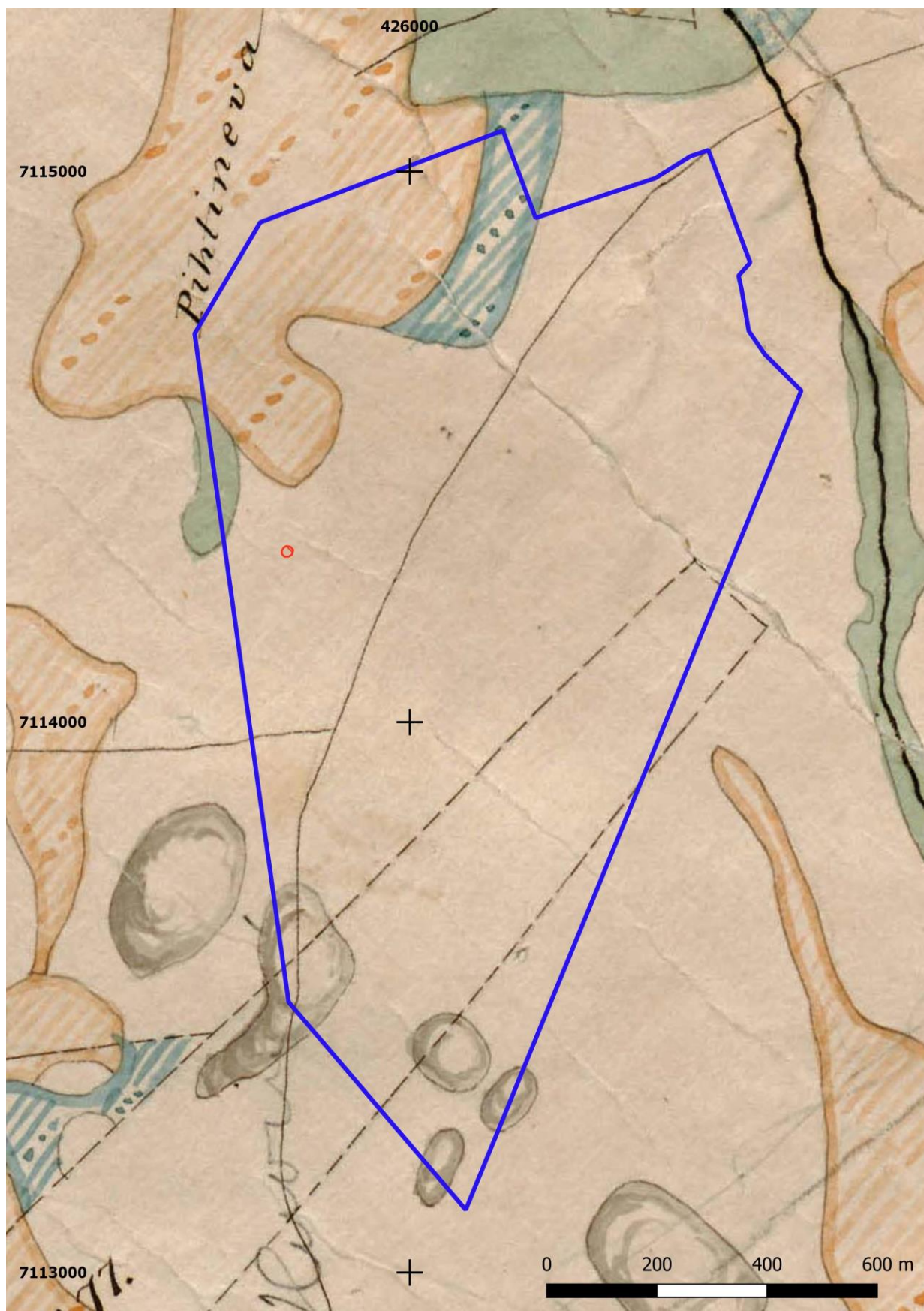
1. Kartat

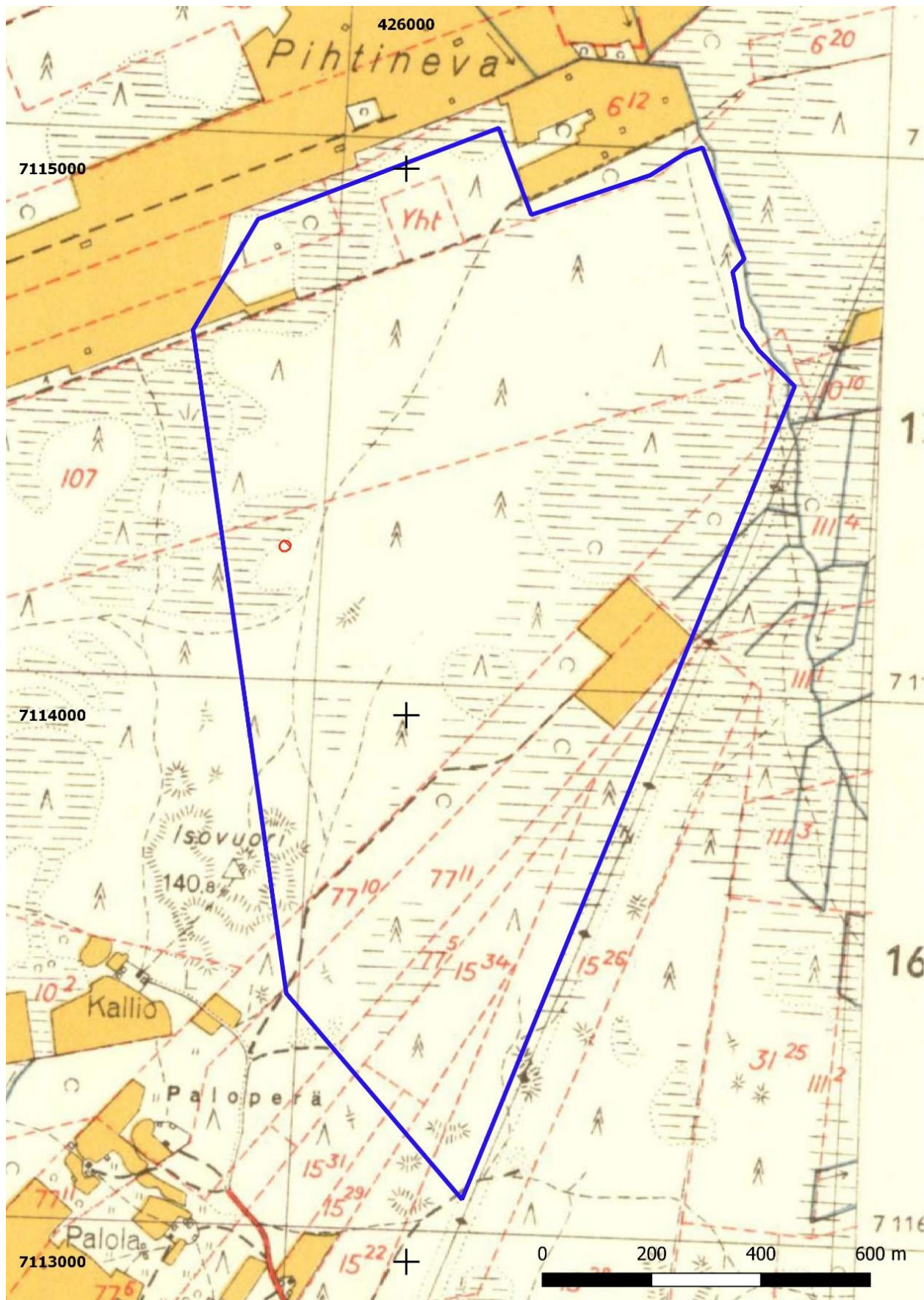
Kartta 2. Yleiskartta inventointialueesta. Inventoitu alue on rajattu sinisellä viivalla. Alueelta tavattu kiinteä muinaisjäännös on merkitty punaisella alueen länsiosaan.

Kartta 3. Ote MML:n korkeusmallista. Inventoitu alue on rajattu sinisellä viivalla.

Kartta 4. Ote vuoden 1870 pitäjänkartasta.

Kartta 5. Ote vuoden 1955 peruskartasta.

2. Johdanto

Fingrid Oyj on selvittämässä mahdollisen sähköasemapaikan sijoittumista Haapaveden Paloperälle. Oulun Museo- ja tiedekeskus Luuppi edellytti hanketta koskevassa lausunnossaan (18.10.2021, OUKA/10573/12.03.03.05/2021) alueella tehtäväksi arkeologisen inventoinnin, jossa tuli selvittää, onko alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muuta arkeologista kulttuuriperintöä. Inventoinnin toteutti Heilu Oy / FM Teemu Tiainen. Inventoinnin maastotyöt tehtiin 18.11. ja raportti laadittiin joulukuussa 2021.

3. Perustietoa tutkimusalueesta

Inventoinnin kohteena ollut Paloperän alue sijoittuu Haapaveden keskustan itäpuolelle, noin 5,5 km etäisyydelle Haapaveden kirkosta. Inventoivan alueen koko on noin 137 hehtaaria. Alue on käytännössä kokonaan asumaton metsämaata, ainoastaan sen itäosassa on yksittäinen vapaa-ajan asunto pienen tekolammen rannalla. Metsäosuudet alueella ovat suurimmaksi osaksi kosteapohjaisia ja ojitettuja, kuivimpina poikkeuksina tästä ovat alueen etelä- ja lounaisosan Palokankaan ja Isovuoren alueet. Alue sijoittuu korkeustasoille noin 102,5-135 m mpy. Alueelle ei sijoitu vesialueita, joskin sen koillislaitaa sivuaa etelään laskeva Pihtioja (joka laskee Piipsanojaan, joka laskee Pyhäjokeen). Alueella ei sijaitse entuudestaan tunnettuja muinaisjäännöskohteita.

Tarkastettujen vanhojen karttojen perusteella alueella ei ole ollut kiinteää asutusta historiallisena aikana. Vuoden 1955 peruskartalla alueen maankäyttö on likipitään samanlaista kuin nykyisin. Ainoastaan alueen itäosan nykyisen vapaa-ajan asunnon ja tekolammen kohdalla on pieni peltoalue. Vuoden 1870 pitäjänkartalla alueelle on merkitty metsää, kalliota ja soita.

Lähialueen tunnetut esihistorialliset rantasidonnaiset muinaisjäännökset keskittyvät Pyhäjoen vesistön tuntumaan, korkeustasolle noin 100 m mpy ja hieman sen alapuolelle.

Nyt inventoidulla alueella ei ilmeisesti ole aiemmin tehty arkeologisia inventointeja. Inventoinnin valmistelutöiden aikana saatujen tietojen perusteella alueen muinaisjäännöspotentiaali arvioitiin vähäiseksi.

4. Inventointityö

Inventoinnin valmistelutöiden yhteydessä selvitettiin hankealueen läheisyydessä sijaitsevien muinaisjäännöskohteiden sijainnit ja muinaisjäännöstyytit. Ensisijaisena lähteenä käytettiin muinaisjäännösrekisterin tietoja. Valmistelutöiden aikana tarkastettiin myös alueen korkeusmalli (Maanmittauslaitoksen vinovalovarjoste) sekä aluetta kuvaavia vanhoja karttoja (edellinen luku). Korkeusmallista paikannettu kuoppajäännös Isovuoren pohjoispuolella osoittautui historiallisen ajan tervahaudaksi.

Inventoinnin maastotyöt tehtiin 18.11.2021. Maastotöiden aikana tarkastettiin alueen metsäisiä osuuksia. Alueen itäisen keskiosan ja kaakkoisosan kosteapohjaiset ja ojitetut metsäalueet arvioitiin muinaisjäännöspotentialiltaan niin vähäisiksi, ettei niitä tarkastettu maastossa.

Maastossa havaittu muinaisjäännöskohde (raportin kohde 6.1. Isovuori) dokumentoitiin digitaalivalokuvin ja muistiinpanoin. Muinaisjäännöskohteen ja kuljetun reitin sijaintitiedot mitattiin GPS-laitteella (Garmin Montana 610), jonka mittatarkkuus laitteen ilmoituksen mukaan oli 4-8 metriä.

Vasen: alueen luoteisosan kuusimetsää. Koilliseen.

Oikea: alueen koillisosan mäntyvaltaista talousmetsää. Koilliseen.

5. Tulokset

Haapaveden Paloperän arkeologisen inventoinnin aikana maastosta tavattiin yksittäinen historialliseen aikaan ajoittuva tervahaudan jäännös. Alueen länsiosassa, Isovuoren pohjoispuolella, sijaitseva kohde on kiinteä muinaisjäännös.

Teemu Tiainen

Tampereella 16.11.2021

Heilu Oy

Vasen: alueen länsiosaa, Isovuoden itäpuolta. Kaakkoon.
Oikea: Palokankaan aluetta. Luoteeseen.

6. Kiinteä muinaisjäännös (* uusi kohde)

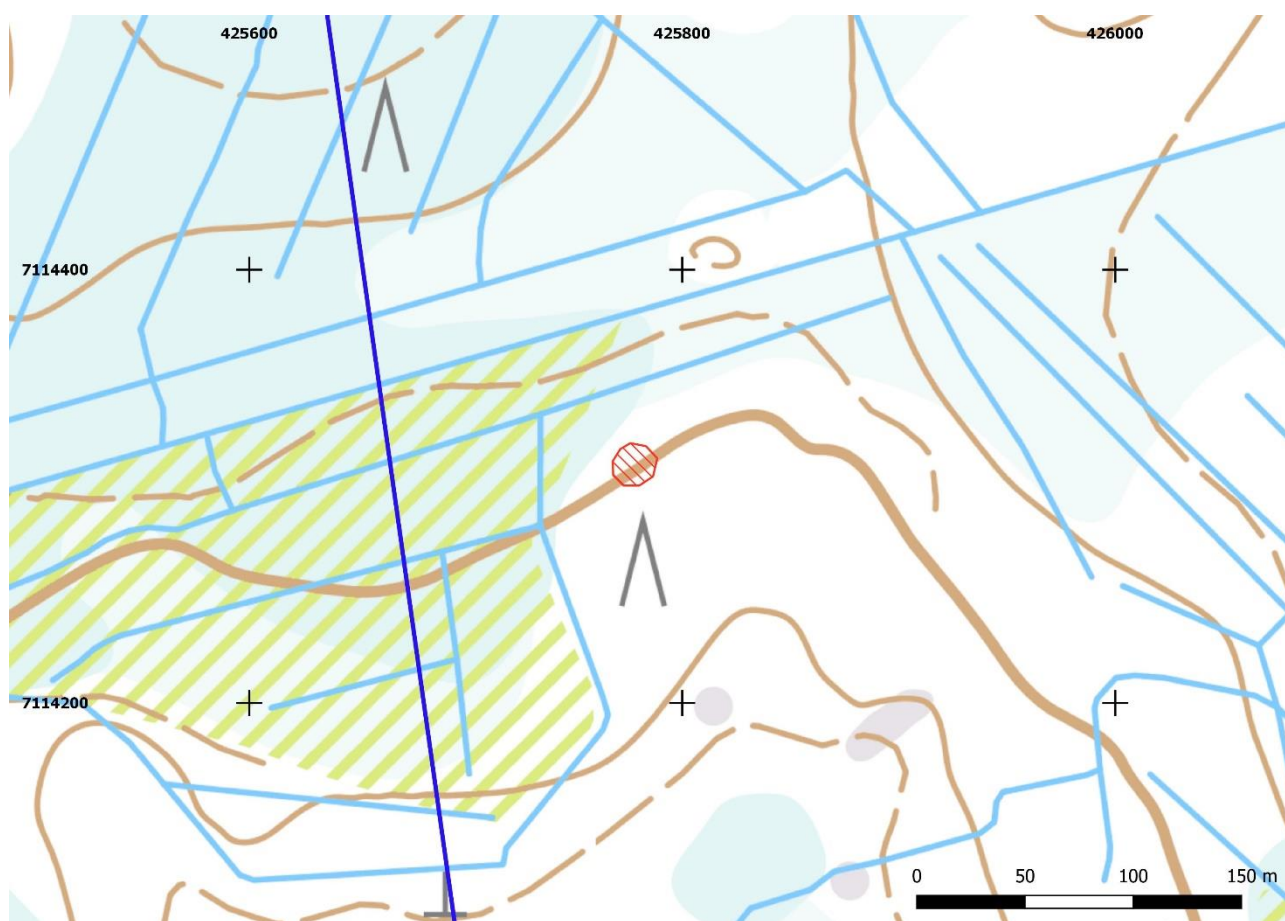
6.1 Isovuori*

Nimi: Isovuori
 Kunta: Haapavesi
 Muinaisjäännöstunnus: uusi kohde
 Muinaisjäännösstatus: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: työ- ja valmistuspaikat, tervahauta
 Ajoitus: historiallinen

Aiemmat tutkimukset: -

Koordinaatit: N 7114310 E 425777 z 120 ± 2

Koordinaattiselite: MML:n korkeusmalli/GPS-mittaus, tervahaudan keskipiste

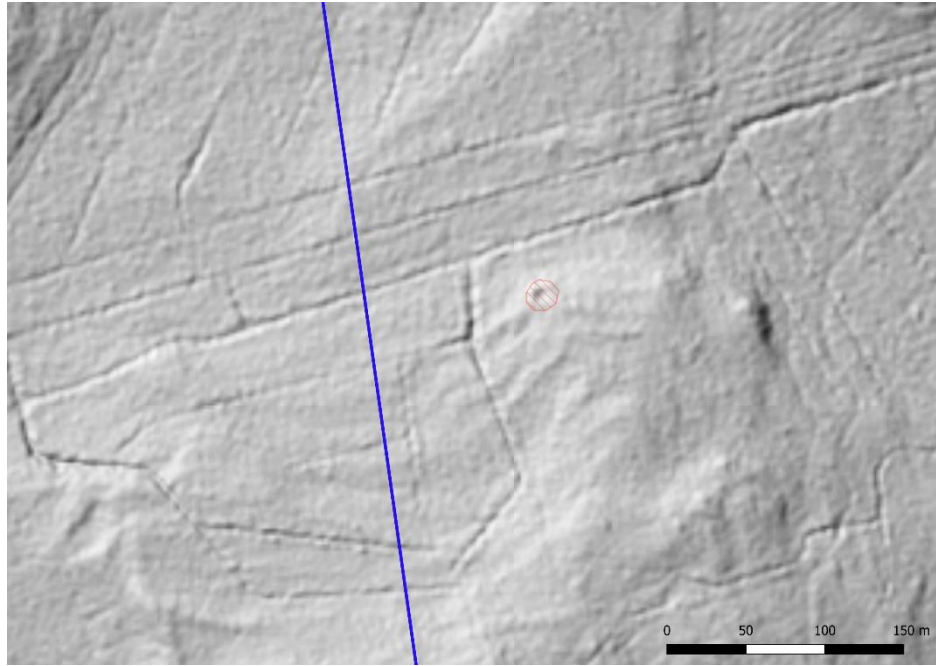

Muinaisjäännösalue on rajattu punaisella vinorasterilla.

Tiainen 2021:

Isovuoren pohjoispuolella sijaitsee halkaisijaltaan noin 15 m kokoisen laakean tervahaudan jäännös. Tervahauta erottuu myös MML:n korkeusmallista, joskaan ei tyypillisenä tervahaudan näköisenä ilmiönä vaan ”pelkkänä” kuoppana.

Tervahaudassa ei ole selkeitä vallejia. Sen syvyys on noin metri. Epämääräinen halssiaukko aukeaa pohjoisluoteeseen, kohti hakkuuaukeaa. Tervahautaa peittää paksu sammal ja varvikko, lisäksi sen päällä kasvaa havupuita ja katajaa.

Ote Ote MML:n korkeusmallista. Tervahauta erottuu kartan keskellä kuoppana.

Vasen: tervahauta kuvattuna kohti pohjoisluodetta.

Oikea: tervahauta kuvattuna kohti etelää.

7. Lähteet

Karttalähteet

Karta öfver Haapavesi socken i Haapajärvi härad och Uleåborgs län. Pitäjänkartta 1870, myöhemmin nimetty karttalehti 2433 o8 Haapavesi.

Vanhat peruskartta (Maanmittaushallitus)
Karttalehti 2433 o8 Haapavesi, vuosi 1955.

Liite

Maastossa jalkaisin kuljetut alueet

